

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن‌ماه سال ۱۳۵۷، اموال و املاک برجای‌مانده از سرمایه‌داران، دولتمردان و بنیاد پهلوی بلاتصدی و بلاتکلیف ماند. امام خمینی در حکم تأسیس بنیاد مستضعفان، که اداره و بهره‌برداری از این مجموعه را بر عهده گرفت، تصریح کردند: «به دولت ابلاغ نمایید که این غنایم مربوط به دولت نیست و امرش با شورای انقلاب است.» ایشان همچنین عمده‌ترین نیازهای اساسی اجتماعی را که هدف از تأسیس این نهاد بوده است چنین برمی‌شمرند: اول، رسیدگی به مستمندان، کارگران، و کارمندان ضعیف از طریق ایجاد مسکن، کار و زمین؛ و دوم، ایجاد واحدهای مسکونی برای محرومان.

با این حکم پایه‌های نهادی بزرگ با حجم گسترده‌ای از اموال، املاک و شرکت‌های بزرگ اقتصادی شکل گرفت. این نهاد در سال‌های اولیه شکل‌گیری‌اش به علت گستردگی و فقدان یک نظام مدیریتی مناسب، بیشتر به سازماندهی و تعریف حدود و ثغور خویش پرداخت و نظر به مسائل حقوقی ناشی از مالکیت‌ها که عمدتاً در سال‌های بعد از انقلاب وجود داشت، از چارچوب و ساختار

معینی برخوردار نبود. در این سال‌ها این نهاد نه تنها برای حرکت در جهت رسالت خویش مشکلاتی اساسی پیشرو داشت بلکه در اداره خویش و اجرای امور جاری نیز با معضلات فراوانی روبرو بود. در سوم آذر ماه ۱۳۶۷، امام خمینی طی فرمانی ارائه خدمات بهداشتی، درمانی، آموزشی، اشتغال، فرهنگی، اجتماعی، هنری و ورزشی جانبازان را به عهده این نهاد گذاشت و نام این نهاد به بنیاد جانبازان انقلاب اسلامی تغییر یافت. از ۱۵ شهریور ماه سال ۱۳۶۸ که آیت‌الله خامنه‌ای در حکم انتصاب رئیس جدید، این نهاد را بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی نامیدند، بنیاد در قالب سه بخش متمایز اقتصادی، جانبازان و محرومان بر اساس اهداف ذکر شده در اساسنامه‌اش فعالیت کرده است.

در این نوشته ابتدا به مجموعه فعالیت‌های بنیاد در این سه بخش می‌پردازیم و سپس عملکرد منابع و مصارف بنیاد را بررسی می‌کنیم. در پایان مقاله نیز به بررسی انطباق فعالیت‌های این نهاد با رسالت آن پرداخته خواهد شد و راهکارهایی در قالب دو سناریو به منظور استفاده بهینه‌تر از اموال و املاک آن و تقویت نقش آن در فرایند توسعه کشور پیشنهاد می‌شود.

بخش اقتصادی

بخش اقتصادی بنیاد که حدوداً شامل ۳۰۰ شرکت و واحد اقتصادی است دامنه فعالیت بسیار گسترده‌ای دارد. این شرکت‌ها در زمینه‌های صنایع نساجی، شیمیایی و سلولزی، ذوب و فلزات معادن و فرآورده‌های نفتی، کشاورزی، صنایع غذایی، صنایع تبدیلی، عمران و مسکن، حمل و نقل، هتلداری، خدمات سیاحتی و تفریحی، بازرگانی، مالی و اعتباری و خدمات اجتماعی و فرهنگی فعالیت می‌کنند. این شرکت‌ها در قالب پنج سازمان تحت عناوین سازمان عمران و مسکن، حمل و نقل و بازرگانی، سیاحتی و مراکز تفریحی، صنایع و معادن، کشاورزی و صنایع تبدیلی سازماندهی شده‌اند. طی ده سال گذشته، نظر به معافیت مالیاتی این نهاد، کلیه درآمدهای مالیاتی شرکت‌های تحت پوشش به حسابی در خزانه کشور واریز می‌شده و وزارت دارایی و امور اقتصادی نیز پس از کسر سهم اندکی بابت جمع‌آوری مالیات تمامی این مالیات‌ها را به حساب این نهاد واریز می‌کرده است. شرکت‌های تحت پوشش این نهاد علاوه بر تنوع فراوان در موضوع فعالیت از تفاوت چشمگیری در اندازه و حجم فعالیت نیز برخوردارند. به گونه‌ای که حجم عمده فعالیت‌های اقتصادی آن تنها متعلق به حداکثر ۱۰ شرکت بزرگ آن است و سایر شرکت‌ها سهم قابل توجهی در فعالیت‌های آن ندارند. ترکیب موجود واحدهای اقتصادی این نهاد طی ۲۲ سال گذشته تفاوت عمده‌ای نداشته است و هنوز نیز بالاترین درآمد و سود واحدها متعلق به فعالیت‌ها و شرکت‌هایی است که در ۲۲ سال پیش

به این نهاد سپرده شده است. تنها استثنای عمده را می‌توان مؤسسه مالی و اعتباری تحت پوشش آن دانست که در سال ۱۳۶۴ تأسیس شده است. برخلاف تصور عمومی، فعالیت‌های اقتصادی این نهاد سهم قابل توجهی در تولید ناخالص ملی کشور ندارد به گونه‌ای که این سهم در سال ۱۳۷۶ کمتر از یک درصد بوده است.

بخش جانبازان

این بخش وظیفه ارائه خدمات بهداشت و درمان، آموزش، اشتغال، فرهنگی، اجتماعی، هنری و تسهیلات رفاهی به جانبازان را بر عهده دارد. در فروردین ماه سال ۱۳۸۱ جمعاً ۴۲۸۳۷۲ جانباز در کشور شناسایی شده‌اند که از این تعداد ۱۳۱۲۱۱ نفر آنها تعیین درصد نشده‌اند. در حال حاضر تعداد ۱۴۰۸۱۹ نفر جانبازان بالای ۲۵ درصد از مزایای اعطایی این نهاد استفاده می‌کنند. وضعیت درصد جانبازان تحت پوشش این نهاد به شرح جدول زیر است:

جدول شماره (۱): وضعیت درصد جانبازی جانبازان

درصد جانبازی	۱-۲۴	۲۵-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۶۹	۷۰ درصد	جمع ۲۵ درصد به بالا
تعداد	۱۵۶۳۴۲	۱۰۰۰۴۲	۱۹۷۰۷	۱۳۷۸۱	۷۲۸۹	۱۴۰۸۱۹

سرفصل‌های عمده هزینه جانبازان عبارتند از حقوق و مزایای قانون حالت اشتغال، مستمری جانبازان، حق پرستاری، مطالبات بیمه و هزینه درمان، هزینه مراکز درمانی، تهیه خودرو جانبازان، خدمات آموزشی، هزینه آسایشگاه و آمبولانس، تعاون و امور اجتماعی، اشتغال، وام، ورزش و مسکن. قسمت عمده‌ای از هزینه‌های جانبازان از منابع دولتی تأمین می‌شود و سهم دولت در سال‌های اخیر افزایش چشمگیری داشته است که در بخش منابع و مصارف به آن پرداخته می‌شود.

بخش مستضعفان و محرومان

این بخش یکی از سه رکن اصلی این نهاد در ساختار سازمانی آن است که در فروردین‌ماه سال ۱۳۷۰ تشکیل شده است. وظیفه کلی آن عبارت است از «انجام فعالیت‌های امدادی و عام‌المنفعه به منظور کاهش محرومیت مستضعفان».

کمک‌ها و خدمات حمایتی (امدادی) عبارت از هر نوع خدماتی است که بدون واسطه، حداقل یکی از نیازهای حیاتی، اولیه یا ثانویه افراد را تأمین کند و عمدتاً شامل موارد زیر می‌شود: توزیع لباس رایگان در ایام دهه فجر، پرداخت وام تحصیلی به دانشجویان مناطق محروم، پرداخت هزینه

درمانی بیماران مستمند، اعطاء کمک جهت خرید و تعمیر و رهن افراد مستمند، فراهم کردن زمینه کار برای مستمندان و اعطای کمک‌های نقدی و غیرنقدی.^۴

کمک‌ها و خدمات اجتماعی (عام‌المنفعه) عبارت از خدماتی است که به جامعه عرضه می‌شود و افراد و خانواده‌ها از منافع آن برخوردار می‌شوند از قبیل: فراهم کردن زمینه اشتغال در مناطق محروم کشور، برقراری امکانات رفاهی در مناطق محروم، ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در مناطق محروم و کمک به امر آموزش در مناطق محروم.

کمک‌ها و خدمات فرهنگی این بخش مربوط به فعالیت‌های آن در احداث و تجهیز مجموعه‌های فرهنگی - ورزشی و برگزاری اردوهای دانش‌آموزی به‌ویژه اردوهای تابستانی دانش‌آموزان مناطق محروم کشور و همچنین احداث و مرمت و تجهیز کتابخانه‌ها، سالن‌های ورزشی، مراکز و اماکن مقدس و سالن‌های چندمنظوره در مدارس و یا مناطق است.^۵

تجزیه تحلیل منابع و مصارف بنیاد

در این بخش به بررسی اجزا منابع و مصارف بنیاد، تغییرات و سهم آنها طی ۱۳ سال اخیر می‌پردازیم. البته این بررسی در سطح سرفصل‌های کلان و با هدف شناخت جایگاه بنیاد در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی کشور و بتانسیل آن در کمک به فرایند توسعه در کشور صورت می‌گیرد.

جدول شماره دو سرفصل‌های کلان منابع و مصارف این نهاد طی دوره نه ساله ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ را نشان می‌دهد.^۶

جدول شماره (۲): منابع و مصارف بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ (ارقام به میلیارد ریال)

جمع سال‌های ۱۳۶۸-۷۶	۱۳۷۶	۱۳۶۸	سرفصل‌های کلان منابع و مصارف
			منابع:
۶۰۷	۳۳۰	۷۶/۲	۱. درآمدهای اقتصادی
	۱۹۲	۸/۹	۲. فروش اموال و املاک
۵۹۸/۲	۱۶۱/۴	-	۳. مالیات
۴۸۹/۹	۱۱۷/۴	-	۴. فروش سهام
۱۴۵/۶	۶۴/۶	۱۵	۵. کمک‌های دولت
			مصارف:
۱۵۸۶/۲	۳۸۶/۶	۳۱	۱. هزینه جانبازان
۶۵۳/۲۷	۱۸۵/۷	-	۲. هزینه محرومان و مستضعفان
۱۱۳۸/۹	۱۶۲	۳۸/۶	۳. سرمایه‌گذاری

در این جدول نکات زیر مشهود است:

(۱) مجموع اقلام منابع و مصارف این نهاد طی دوران نه ساله مورد بررسی از رشد مناسبی برخوردار بوده است و حضور این نهاد در بخش جانبازان و محرومان طی این دوران نهادینه شده است:

(۲) طی دوره مورد بررسی هزینه جانبازان و محرومان و مستضعفان (۲۲۳۹ میلیارد ریال طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶) کمابیش معادل است با حاصل جمع مبالغ حاصل از فروش اموال و املاک، فروش سهام و کمک‌های دولت (۲۱۲۹ میلیارد ریال). چنان‌که گویی هزینه‌های فوق‌الذکر صرفاً از فروش اموال و املاک و سهام و کمک‌های دولت تأمین شده است:

(۳) با اندکی تفاوت، درآمدهای اقتصادی و مالیات و واريز نشده به حساب دولت به دلیل معافیت مالیاتی (۱۲۰۵ میلیارد ریال) کمابیش معادل است با مبلغی که به سرمایه‌گذاری در واحدهای اقتصادی (۱۱۳۹ میلیارد ریال) تخصیص یافته، چنان‌که گویی درآمدهای اقتصادی و مالیات و واريز نشده کمابیش صرف سرمایه‌گذاری شده است:

(۴) به طور متوسط سرانه سود هر واحد اقتصادی در سال ۱۳۷۶ برابر یک میلیارد ریال و طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ برابر دو میلیارد ریال بوده که نشانگر کوچک بودن واحدهای تحت پوشش این نهاد است:

(۵) در سال ۱۳۷۶ حدود ۱۲۰ هزار جانباز تحت پوشش این نهاد بوده است. به طور متوسط هزینه سرانه هر جانباز برابر ۳/۲ میلیون ریال در سال و ۲۷۳ هزار ریال در ماه بوده است. البته در این سال‌ها حدود یک سوم از هزینه‌های جانبازان به بخش ستاد جانبازان اختصاص یافته و مستقیماً به جانبازان اختصاص نیافته است.

جدول شماره سه سهم اجزاء عمده منابع و مصارف را طی دوره ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ نشان می‌دهد.^۷ همان‌گونه که مشاهده می‌شود طی دوره نه ساله مورد بررسی، فروش اموال و املاک بالاترین سهم و کمک از دولت پایین‌ترین سهم در منابع این نهاد را داشته‌اند.

جدول شماره (۳): سهم اجزاء عمده منابع کل و اجزاء عمده مصارف کل طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶

مصارف عمده			منابع عمده			
سرمایه‌گذاری	هزینه محرومان	هزینه جانبازان	سهم مالیات	سهم کمک دولت	سهم فروش اموال، املاک و سهام	سهم درآمدهای اقتصادی
٪۳۴	٪۱۹	٪۴۷	٪۱۴	٪۴	٪۴۵	٪۲۷

جدول شماره چهار سرفصل‌های کلان منابع و مصارف این نهاد در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ را نشان می‌دهد.^۸ افزایش جهشی کمک‌های دولت در سمت منابع این نهاد بسیار چشمگیر است. کمک

دولت به این نهاد در سال ۱۳۷۹ حدوداً هفت برابر مجموع کمک‌های آن طی نه ساله ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ بوده است. از طرف دیگر در بُعد مصارف نیز افزایش جهشی هزینه جانبازان قابل توجه است. هزینه این بخش در سال ۱۳۷۹ تقریباً برابر مجموع هزینه آن طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ بوده است.

جدول شماره (۴): سر فصل‌های کلان منابع و مصارف بنیاد در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ (ارقام به میلیارد ریال)

سر فصل‌های کلان منابع و مصارف	عملکرد سال ۱۳۷۹	مصوب سال ۱۳۸۰
منابع عمده:		
۱. سهم سود	۲۸۹	۴۷۷
۲. فروش اموال و املاک	۶۴۳	۷۸۸
۳. مالیات	۲۵۷	۳۳۷
۴. فروش سهام	۱۰۱	۲۷۹
۵. کمک‌های دولت	۱۰۲۰	۱۲۶۳
مصارف عمده:		
۱. هزینه جانبازان	۱۵۱۱	۱۸۵۶
۲. هزینه محرومان و مستضعفان	۴۳	۴۴
۳. سرمایه‌گذاری	۳۰۲	۶۰۶

از این جدول نتایج زیر را می‌توان اتخاذ کرد:

(۱) سهم سود واحدهای اقتصادی این نهاد در مقایسه با گذشته از کاهش برخوردار بوده است؛
 (۲) با اندکی تفاوت، هزینه جانبازان، محرومان و مستضعفان در سال ۱۳۷۹ (۱۵۵۴ میلیارد ریال) کمابیش معادل است با حاصل جمع مبالغ حاصل از کمک دولت و فروش اموال و املاک (۱۶۵۳ میلیارد ریال) چنان‌که گویی این هزینه‌ها صرفاً از فروش اموال و املاک و کمک‌های دولت تأمین شده است؛

(۳) با اندکی تفاوت، سهم سود واحدهای اقتصادی و مالیات و اریزنشده به حساب دولت به علت معافیت‌های مالیاتی (۵۴۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ و ۸۱۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۰) کمابیش معادل است با مبلغی که به سرمایه‌گذاری در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ اختصاص یافته است، چنان‌که گویی حاصل جمع سود و مالیات و اریزنشده صرف سرمایه‌گذاری شده است؛

(۴) افزایش چشمگیر کمک‌های دولت که به بخش جانبازان تعلق یافته حاکی از این است که این نهاد قادر به تأمین هزینه‌های جانبازان از طریق منابع داخلی نیست؛

(۵) هزینه بخش محرومان و مستضعفان در سال ۱۳۷۹ به حدود یک‌چهارم آن در سال ۱۳۷۶ رسیده است. با توجه به تورم موجود طی سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۷۹، کاهش فعالیت این نهاد در این بخش چشمگیر بوده است.

جدول شماره (۵): سهم اجزاء عمده منابع در منابع کل و اجزاء عمده مصارف در مصارف کل در سال‌های

۱۳۷۹ و ۱۳۸۰

مصارف عمده				منابع عمده									
سرمایه‌گذاری		محرومان		جانبازان		سهم مالیات		سهم کمک دولت		سهم فروش اموال و املاک		سهم سود واحدهای اقتصادی	
بودجه مصوب	عملکرد	بودجه مصوب	عملکرد	بودجه مصوب	عملکرد	بودجه مصوب	عملکرد	بودجه مصوب	عملکرد	بودجه مصوب	عملکرد	بودجه مصوب	عملکرد
۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹
٪۲۴	٪۱۶	٪۱۷	٪۲	٪۲۴	٪۸۱	٪۱۱	٪۱۱	٪۴۰	٪۴۴	٪۳۴	٪۳۲	٪۱۵	٪۱۳

همان‌گونه که مشاهده می‌شود در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ به طور متوسط ۵۳ درصد از منابع این نهاد را کمک دولت و مالیات پرداخت‌نشده به دولت بابت معافیت مالیاتی تشکیل می‌دهد. فروش اموال و املاک و سهام دومین منبع عمده هزینه‌های این نهاد است که طی دو دهه گذشته همچنان نقش عمده آن حفظ شده است. از طرف دیگر در سمت مصارف، سهم بخش محرومان بسیار اندک است و حاکی از آن که این نهاد به دنبال خروج از این بخش می‌باشد.

نتیجه‌گیری و سیاست‌های پیشنهادی

روند تاریخی بنیاد مستضعفان از زمان شکل‌گیری نشان می‌دهد که دغدغه اساسی مؤسسان همانا حضور مؤثر و چشمگیر آن در کاهش استضعاف و فقر و تأمین نیازهای جانبازان کشور بوده است. اداره بهینه اموال و حضور در بخش‌های اقتصادی صرفاً به منظور تأمین منابع لازم برای این دو آرمان بزرگ بوده است. به عبارت دیگر، در این نهاد نیز همانند تمام سازمان‌ها و شرکت‌های بزرگ، حفظ بقا و اجرای وظایف از طریق رشد و سودآوری مستمر فعالیت امکان‌پذیر است. بدون توانایی ادامه حیات، هیچ سازمانی استعداد ارضای هیچ یک از مقاصد صاحبان منافع را نخواهد داشت. اما تأکید مداوم رهبران انقلاب بر وظایف اجتماعی این نهاد و نام آن مبین محوریت بخش جانبازان و محرومان است. بنابراین حضور این نهاد در عرصه اقتصادی به منظور تأمین منابع لازم برای اهداف اجتماعی آن است. بررسی و شناخت فعالیت‌های بنیاد مستضعفان و جانبازان نشان داد که این نهاد در عرصه اقتصادی در بسیاری از رشته‌های فعالیت‌های صنعتی، خدماتی و کشاورزی حضور دارد و در عرصه فقرزدایی دارای استراتژی‌های متنوعی از قبیل فعالیت‌های امدادی، عام‌المنفعه، حمایتی، کمک به امر آموزش و خدمات فرهنگی است و از طرف دیگر وظیفه مهم اداره

جانبازان را نیز به عهده دارد. اما ترکیب منابع و مصارف و ارقام عملکردی شرکت‌ها نشان‌دهنده سهم اندک آن در فعالیت‌های اقتصادی و محرومیت‌زدایی است.

ترکیب منابع و مصارف بنیاد نشان می‌دهد که فعالیت محرومیت‌زدایی در حال حاضر سهم چندانی در فعالیت‌های آن ندارد و عمدهٔ مخارج آن در بخش جانبازان نیز از طریق کمک‌های دولت تأمین می‌شود. دلیل اساسی ناتوانایی بنیاد در تحقق اهداف اجتماعی خویش که فلسفهٔ وجودی آن بر آنها استوار است، اتخاذ استراتژی‌های غلط در عرصهٔ فعالیت‌های مزبور و خاصه بخش اقتصادی بوده است. سهم عمده فروش اموال و املاک و سهام در ترکیب منابع آن طی دو دههٔ اخیر حاکی از حجم فراوان دارایی‌های این نهاد است که می‌توانست به سرمایهٔ مولد تبدیل شود و در اختیار نظام تولیدی کشور قرار گیرد. لذا پیشنهاد ذیل به منظور تقویت حضور این نهاد و استفادهٔ بهینه از منابع آن ارائه می‌شود:

استراتژی بهینهٔ اول در خصوص فعالیت‌های اقتصادی بنیاد عبارت است از خروج از کلیهٔ فعالیت‌های اقتصادی و واگذاری مدیریت آنها به بخش خصوصی. دلایل مؤید این استراتژی به شرح ذیل است:

۱) بخش خصوصی احتمالاً قادر به استفادهٔ بهینه‌تر و مدیریت اقتصادی کارآمدتری بر شرکت‌ها و اموال این نهاد است؛

۲) ادارهٔ شرکت‌ها توسط این نهاد از دغدغه‌های سال‌های اولیهٔ انقلاب بود. آن‌هم به علت نبود بخش خصوصی منسجم و کارآمد. حال که این دغدغه تا حدی رفع شده است و بازار بورس کشور فعال شده فضای مناسبی برای این کار به وجود آمده است؛

۳) این نهاد در صورت واگذاری مدیریت به بخش خصوصی می‌تواند با تشکیل یک شرکت سرمایه‌گذاری به مدیریت سهام و مالی پرداخته و از منابع خود به منظور تحقق بهتر سایر اهداف خویش استفاده کند.

۴) روند کنونی فعالیت‌های این نهاد نشان می‌دهد که سهم فعالیت‌های اقتصادی در ترکیب منابع آن رو به کاهش است و در صورت عدم اتخاذ یک استراتژی مناسب خواه ناخواه برای تأمین هزینه‌های خویش هر روز به دولت وابسته‌تر خواهد شد.

استراتژی بهینهٔ دوم در خصوص فعالیت‌های اقتصادی بنیاد عبارت است از اقدام به تجزیه و تحلیل سبد سرمایه‌گذاری دربارهٔ چگونگی مدیریت سبد سرمایه‌گذاری کسب و کارها. این استراتژی باید دانش استراتژیک اساسی هر واحد کسب و کار را به نحوی تنظیم کند که با منابع موجود سازگار باشد. در این صورت فروش شرکت‌های این نهاد نه بر مبنای زیانده بودن آنها بلکه بر مبنای استراتژی بلندمدت این نهاد جهت حضور در عرصه‌های مشخصی از فعالیت‌های اقتصادی خواهد بود. گستردگی فعالیت‌های این نهاد در عرصهٔ اقتصادی به حدی زیاد است که با منابع آن سازگار

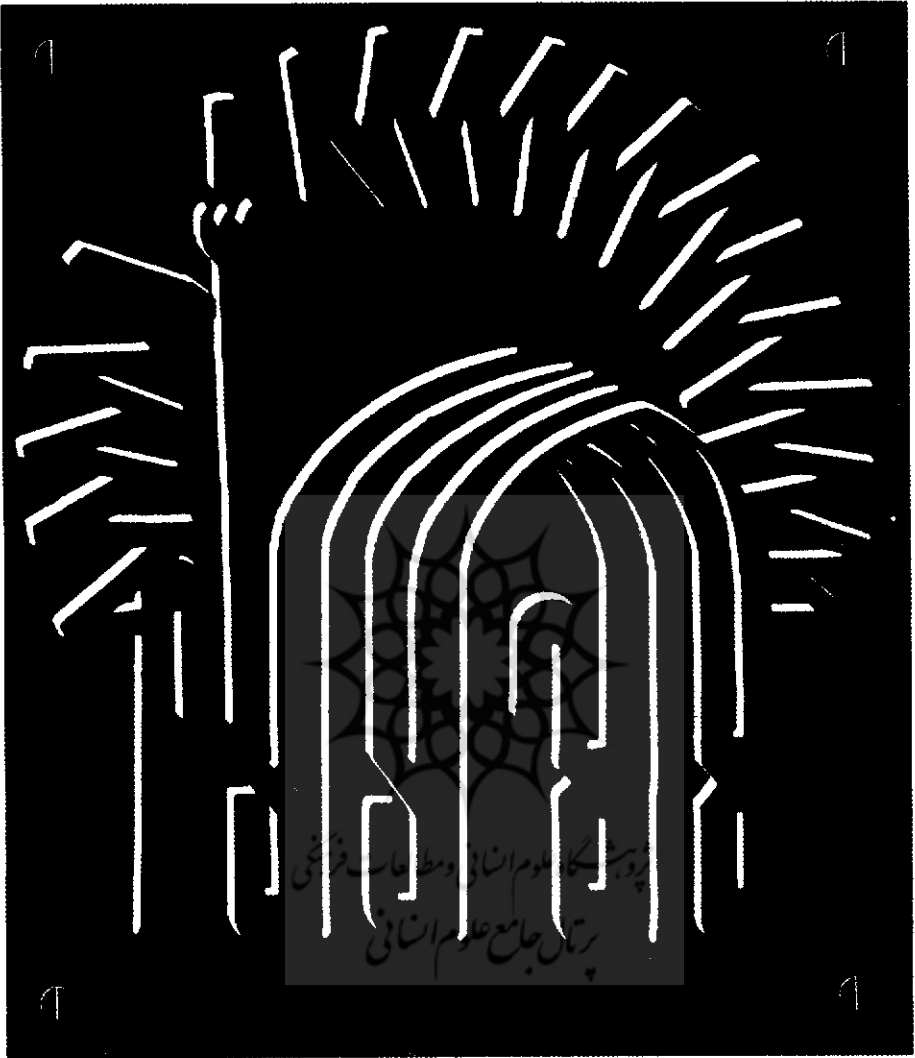
نیست. این استراتژی نیازمند انتخاب رشته‌های کسب و کار، تشکیل شرکت‌های مادر و کاهش نقش ستادی در نظام تصمیم‌گیری اقتصادی پس از تشکیل شرکت‌های مادر است.

حوزه فعالیت‌های محرومیت‌زدایی و کاهش استضعاف در کشورمان آن‌چنان گسترده است که هیچ نهادی نمی‌تواند مدعی حضور در تمامی بخش‌های آن باشد. برای مثال، اجرای فعالیت‌های عام‌المنفعه در مناطق محروم با فعالیت‌های حمایتی (مشابه فعالیت کمیته امداد) و با اجرای فعالیت‌های امدادی تفاوت‌های فراوانی دارند. این نهاد به منظور تقویت حضور خویش در این عرصه ابتدا باید استراتژی حضور خویش را تدوین کند. تدوین استراتژی به سنجش آثار فعالیت آن نیز کمک خواهد کرد. این استراتژی می‌تواند حوزه‌های جغرافیایی مشخصی در کشور یا گروه‌های درآمدی خاصی را شامل شود. تمایز این نهاد با سایر نهادها و مؤسسات فعال در امر محرومیت‌زدایی می‌تواند در استراتژی متمایز آن در محرومیت‌زدایی نهفته باشد.

ارائه خدمات به آسیب‌دیدگان و مجروحان و معلولان جنگ در هر کشوری بر عهده دولت‌هاست که مالیات‌دهندگان در یک نظام دموکراتیک ارائه خدمات به این قشر را پذیرفته و حساسیت ویژه‌ای نیز به ارائه خدمات مناسب به آنها دارند. بنابراین حضور هر نهاد، مؤسسه خصوصی، گروه مذهبی یا سازمان غیردولتی در این عرصه نافی مسئولیت و پاسخگویی دولت برای ارائه خدمات به این قشر نیست. بنابراین دولت می‌تواند این وظیفه اساسی را خود عهده‌دار شود و بنیاد مستضعفان و جانبازان نیز بر اساس اهداف اجتماعی و رسالت‌های خویش خدمات ویژه‌ای به این قشر ارائه کنند. در هر صورت حضور بنیاد مستضعفان یا هر نهاد دیگری در عرصه خدمت‌رسانی به جانبازان نمی‌تواند نافی مسئولیت و پاسخگویی دولت در برابر نمایندگان مجلس در خصوص نیازهای این قشر باشد.

یادداشت‌ها:

۱. بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، سازمان امور جانبازان، بولتن شماره ۳۷۵.
۲. بودجه سال ۱۳۸۱ بنیاد مستضعفان و جانبازان.
۳. اداره کل روابط عمومی و امور فرهنگی بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، گزارش جامع عملکرد هشت‌ساله بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی ۷۶-۱۳۶۸، انتشارات اداره کل روابط عمومی و امور فرهنگی، ۱۳۷۷.
۴. همان.
۵. همان.
۶. الگوی کلان منابع و مصارف بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی.
۷. اداره کل روابط عمومی و امور فرهنگی بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، گزارش جامع عملکرد هشت‌ساله بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی ۷۶-۱۳۶۸، انتشارات اداره کل روابط عمومی و امور فرهنگی، ۱۳۷۷.
۸. بودجه کل بنیاد در سال ۱۳۸۱.

پروژه کاغذ علوم انسانی و مطابقت فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی